آیه «و رهطک منهم المخلصین» و بطلان ادعای نسخ آن

در صفحه دوم بودیم. برخی از آقایان فرمودند مباحثه دیروز ناتمام ماند. روایاتی که از حضرت بود پنج مورد بود که تنها یکی از آنها بحث شد. فرمودند که آیه «سلام علی آل یاسین» بحث شود. پیشنهاد خوبی است اما من این جور به ذهنم آمد که چون هنوز خود مقاله بحث دارد، آن را از باب ختامه مسک برای پایان بگذاریم. ان شالله این چند صفحه را سریع بخوانیم و وقتی تمام شد آن چند آیه‌ای که هست را در یک جلسه بخوانیم. البته من پی جویی کردم. شما هم این نکات را یادداشت کنید. در این یادداشتها خیلی برکت هست. من به سهم خودم؛ با تنبلیای که قبلاً بوده و الآن هم که سنم بالا آمده دیگر برای من خیلی ممکن نیست. ان شالله شماها مثل ما رفتار نکنید. دیروز به ذهنم آمد که ما از این حدیث عیون اخبار و سائر کتابها...؛ اگر یادتان باشد این حدیث منابع متعددی داشت. من از یک منبع آن را خواندم. این روایت در کتب متعددی آمده که حضرت امام رضا علیه‌السلام در یک مجلس عمومی که علماء هم بودند، از قرائت مخالف مصحف عثمان شاهد آوردند و علماء هم حرفی نزدند.

این قرائت بود: «و انذر عشیرتک الاقربین و رهطک منهم المخلصین». اتفاقا اولین آیه‌ای بود که حضرت شاهد آوردند. فرمودند دوازده آیه هست که اولین آنها این بود. برای چه چیزی شاهد آوردند؟ برای معنای اصطفاء در قرآن کریم؛ «ان الله اصطفی». اصطفی برگزیدن است. خدای متعال در طول تاریخ خلقت خودش بندگانی را برگزیده است. این برگزیدن را خدا توضیح داده ای نه؟ حضرت به این قرائت استشهاد کردند. در «انذر عشیرتک الاقربین» اصطفاء نیست. عشیره تو هستند که نزدیک به تو هستند. نزدیک ترین هستند. اما «و رهطک المخلصین»، مخلَص اسم مفعول است. یعنی «من اخلصه الله». تا آن مخلَصی را میخواندی مقصود حضرت معلوم میشود که فرمودند خدای متعال اصطفاء و برگزیدن دارد. یعنی آن کاری که خودش انجام داده را آورده است. المخلَصین؛ یعنی المصطفین؛ آن هایی که خداوند برگزیده است.

این استشهاد حضرت است. من عرض کردم همین حدیث میتواند شمشیری تیزی در دست اهلسنت شود تا بگویند شیعه قائل به تحریف کتاب هستند. دیروز عرض کردم وقتی کار نکنیم همین است. فوری به لکنت میافتیم که چه بگوییم. اما دیروز عرض کردم زمانیکه حضرت این را فرمودند بخاری و مسلم هفت-هشت ساله بودند. آنها بعد از امام علیه‌السلام در صحیح ترین کتب، همین را آوردهاند.

دیروز به ذهنم آمد که دنباله آن را بگیرم. دنبال چیز ساده ای را بگیرم، آن چیزی که بر ذهن من طلبه رفته را میگویم. نقل این چیزی که بر ذهن من رفته به‌عنوان یک گعده طلبگی نافع است. به ذهنم آمد که در زمان ما سه تا معجم القرائات نوشته شده؛ یعنی یک زحمتی را که کار میبرد را انجام دادهاند. یکی برای دکتر عبد اللطیف است. دیگری برای احمد مختار عمر است. یکی هم موسوعة التفسیر المأثور است. آن دو معجم کار فردی است. اما در این موسوعه حدود پنجاه نفر از متخصصین دانشگاههای سعودی دست به دست هم دادهاند و یک کار دانشگاهی وسیعی انجام دادهاند؛ بیست و پنج جلد کتاب نوشته اند. موسوعة التفسیریه المأثور؛ یعنی تمام اقوال صحابه، تابعه و تبع التابعین را راجع به تفسیر آوردهاند. بیست و پنج جلد کتاب

است. الآن در عالم اسلام منتشر شده و برای خودش چیزی است.
من گفتم به اینها مراجعه کنم و ببینم بحث دیروز ام در مورد «و رهطک منهم المخلصین» چه بازتابی دارد. هر سه مورد آن را خدمت شما می‌گویم. در کتاب معجم القرائات القرآنیه، ج ۴،ص۳۳۰، احمد مختار عمر، اصلاً «رهطک منهم المخلصین» را نیاورده است. از این آیه در شده. پس این قرائت در کتاب احمد مختار نیست. در کتاب معجم القرائات دکتر عبد اللطیف، ج۶ ص ۴۷۰ چون از طبری نقل می‌کند آورده است. آدرسی که از طبری داده جلد ۱۹ ص۷۴ است. اگر نگاه کنید من از طبری هم تحقیق احمد شاکر را آورده‌ام و هم طبع دار المعجه. چون این‌شان از طبری آدرس داده می‌گوید طبری از عمرو نقل کرده است. طبری هم همین را می‌گوید. می‌گوید قرأ عمرو «و رهطک المخلصین». اتفاقا «منهم» هم ندارد.
در موسوعة التفسیر هر وقت مراجعه کردید توجه داشته باشید. محور موسوعة التفسیر که عربستان در ۲۵ جلد چاپ کرده، در المنثور سیوطی است. عینی در المنثور را محور قرار داده‌اند و شروع کرده‌اند. ولی نظم آن به هم ریخته است. چون نظمی که آنها قرار داده‌اند خیلی دقیق و جذاب است. به ترتیب تاریخ قرارداده اند. عینی اگر سیوطی ذیل یکی آیه بیست روایت می‌آورد که ایزدمهی آن برای ابن مسعود است، ایزدمهی را جلو می‌آورند. چون می‌خواهند منقول منه را بیاورند، آن را بالا می‌آورند. خیلی جالب است. در موسوعة التفسیر المأثور ج۱۶ ص۳۹۵ می‌آورد: «رهطک منهم المخلصین». در اینجا «منهم» دارد. از طبری نقل می‌کند. ولی طبری می‌گوید از عمرو بن مرّه است. چیزی که از ذهن من گذشت این بود که با اینکه از طبری نقل می‌کنید اما طبری در تفسیر می‌گوید عن عمرو! نمی‌گوید عن عمرو بن مُرّه! لذا بعدنبال آن رفتم. یادم آمد که محور موسوعة التفسیر در المنثور است. در در المنثور سیوطی به همین صورت می‌گوید. می‌گوید ابن جریر که طبری است نقل می‌کند از عمرو بن مره. حال در نسخه سیوطی ابن مره را داشته با سیوطی از خبرویت خودش اسم برده که مقصود از عمرو، عمرو بن مره است؟
این نکات را عرض کرده بودم، تکرارش خوب است. الدر المنثور سند ندارد. همه مرسل است. اما در مقدمه آن می‌گوید همه این حدیثها سند دارد. من قبلاً در کتاب کبیر به نام ترجمان القرآن سندها را ونشته ام. هر کسی سند می‌خواهد به آن کتاب من برود. بعد دیدم کتاب خیلی حجیم است و باید مختصر باشد، الدر المنثور را ونشتم. سه جلد نسبتاً متوسط است که همه می‌توانند داشته باشند. متأسفانه ترجمان القرآن سیوطی در دستها نیست. عینی اگر در کتابخانه‌ای نسخه خطی آن پیدا شود خیلی خیلی عالی است. چون حدیثهایی دارد که با سند های آن کار داریم. از تفاسیری نقل کرده که یکی از آنها تفسیر ابن مردویه است.
خب سیوطی از عمرو بن مره نقل می‌کند. نکته را تنها برای این گفتم. عمرو بن مره شاگرد سعید بن جبیر و سعید بن مسیب است که در سال ۱۱۶ وفات کرده است. از صغار تابعین است. عینی در زمان امام باقر علیه‌السلام بوده. یکی-دو سال از زمان شهادت حضرت از دنیا رفته. این خودش از قراء مهم و از حفاظ بزرگ است. در قرائت، استاد اعمش است. خیلی خوب شد. غیر از صحیح بخاری و مسلم ام حدود صد سال قبل از مناظره و مجلس امام رضا علیه‌السلام از نقل اهلسنت، قرائت پیدا کردیم. پس اینکه دکتر مصطفی بغا گفت این قرائت منسوخ است، تمام نیست. منسوخ نیست. صد سال قبل از روایت امام رضا علیه‌السلام طبری آن را نقل می‌کند. به تبع آن، کتاب الموسوعه التفسیر هم می‌آورد. یک سند خیلی خوب. عمرو بن مره که از بزرگان حفاظ است و شاگرد تابعین بزرگ است، آن را برای ما نقل کرده. قرأ «انذر عشیرتک الاقربین و رهطک منهم المخلصین». این «منهم» را او دارد. اینکه آیا طبق آنها تصحیح کرده‌اند یا دو نقل است، جای خودش. این نکته‌ای بود که برای مباحثه دیروز بود.

بازبینی #2
ایجاد شده 19 مارس 2024 12:02:25 توسط ... .
به روزرسانی شده 11 مه 2024 15:31:59 توسط ... .